

EDITORIAL

Un estiu convuls

L'estiu que encara estem vivint ha vengut marcat per tota una sèrie de desastres en la nostra geografia, i també en el restant del món. Aci els **incendis** han segut desgraciadament els protagonistes, afectant a tres parcs naturals; tres reserves de biodiversitat, tres pulmons de vegetació que en part han desaparegut. Primer fon la **Serra d'Espadà**, en acabant la **Calderona** i, quan escrivim estes llinees, la **Devesa d'El Saler**. En tot lo que supón la pèrdua de massa forestal, tant o més important es el risc per a les persones i la pèrdua de recursos per a la població local. A mida que es buiden els espais rurals en el consegüent abandonament de modes de vida tradicionals es fa més necessari que mai actuar per a previndre el foc i fer-ho en els períodes més adequats per les condicions climatològiques; nos fem reso de lo que ya es eslogan: "els focs s'apaguen en l'hivern", s'apaguen prevenint que se generen les condicions que els fa creixer fins a fer-se incontrolables.

Tambe el nostre patrimoni històric-arqueològic ha sofrit un furt (27-8-2026) que ha deixat en estat de xoc als villeners i a tots els valencians amants de les nostres coses. El **Tesor de Villena**, el conjunt més important d'època ibèrica trobat en la península, al que dedicarem un article en este mig (vore *Rogle* 125, de febrer de 2017), ha segut saquejat i furtat. Els malaïts delinqüents no paren, i pareix que no solament s'ha expropiat este museu, en poc de temps uns altres –segons informacions periodístiques–, en diferents parts de l'Estat, també han sofrit l'assalt dels criminals. No sabem fins a quin punt les condicions de protecció complien en els estàndards establits per a una col·lecció de tant de valor, però, en tot cas, s'ha demostrat que no eren suficients. Ixçà se juga recuperar un icon per a **Villena**, per a **València** i per a l'història antiga europea.

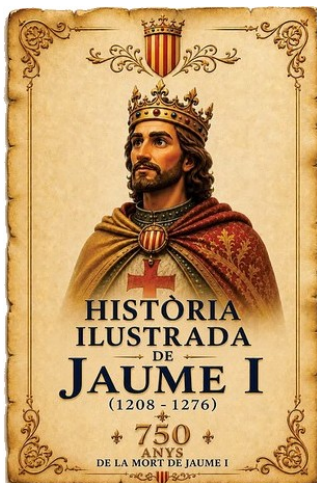
Com els desastres diuen que mai acontenyen a soles, catastrofes com els **terratremols de Veneçuela, Colòmbia** i, ultimament, el de **Granada**, nos fan reflexionar i pensar que vivim en un món en el qual qui definitivament mana es la naturalesa, per molt d'intervencionisme que juga hi haure per part del ser humà. Lo últim ha segut el desastre de **Nepal**; en esta ocasió, la solida d'un glacià, en la consegüent avinguda de fang que, sent esta d'una escala realment molt superior, no ha

deixat de dur-nos a la memòria la barrancada que patiren fa casi dos anys molts pobles dels sud de la ciutat de València.

Segur, segur que oblidem molts més desastres, però sense voler entrar a valorar-lo ni calificarlo, no podem deixar de mencionar lo ocorregut en **Ceuta**, encara que es una acció que si no es provocada i animada te difícil explicació. Des d'ací la nostra solidaritat en el poble ceutí que du més d'un mes malvivint en la seua pròpia casa i sofrint unes circumstàncies inacceptables. Respecte dels immigrants, que també estan passant-ho malament, no entrem en consideracions sobre si la solució ha de ser una o una altra, però passat un mes se devia d'haver fet molt més de lo realitzat fins ara.

I, per a variar, els valencians som diana d'un govern central que, sempre que pot, aprofita per a menysprear-nos. Lo últim ha segut la dotació de trens que han de cobrir les **rodalies**; combois reacondicionats procedents d'una altra comunitat (la de **Madrid**, concretament, ¡quina casualitat!), en la que duen 20 anys de servei. Som sofrits els valencians; alguns son conformistes, i uns altres, als que no volem posar-los qualificatiu, son eixos del "Me da igual segunda o tercera mano, lo que necesitamos es un buen servicio" (*Levante-EMV*, 25-8-2026). Quan comencen en les averies, ya vorem allo del "buen servicio". Açò, entre moltes altres coses, es política i si no recolzem una opció autènticament i netament valenciana sera difícil millorar el nostre futur. I respecte d'açò, la coalició valencianista **Decidix** ha estat molt activa també est estiu, incorporant noves cares i obrint delegacions en diverses localitats. A poc a poc, va creixent i consolidant-se.

Tanquem en un apunt cultural de rellevància. Enguany, el passat 27 de juliol, es complien 750 anys de la mort de **Jaume I**, el fundador del regne cristià de València. Les institucions van a celebrar l'efemerides, algunes entitats valencianes (**RACV** i **Lo Rat Penat**) ya han fet actes al respecte. Vorem, en acabant d'estes celebracions, quines son les visions que queden del rei i de les seues accions, les que conduïren a construir una societat lliure i liberal, basada en una legislació justa i moderna que ajudà a consolidar una societat que es convertiria en davantera en l'Europa occidental durant els segles XIV i XV.

PORTADA D'UN DOCUMENT DE PEDRO FUENTES CABALLERO QUE SE POT DESCARREGAR DES DE LA WEB DEL ROGLE

LA CITA

La mort, els incendis i els furtos fan a tots els homes iguals.

Charles Dickens

SUMARI

- 1
- EDITORIAL: **UN ESTIU CONVULS**
- 2
- BIOGRAFIA: **FRANCESC ALMELA I VIVES, EN EL 125 ANIVERSARI DEL SEU NAIXIMENT**
- 3
- RESENYA BIBLIOGRAFICA: **JAU- ME I EL CONQUISTADOR I LA CONFIGURACIO DEL REGNE CRISTIÀ DE VALÈNCIA**
- LLISTAT: **ACTIVITATS CULT- TURALS**
- OPINIO: **LA MENTIRA DE QUE CATALUNYA VA TIN- DRE REIS**
- ORIENTACIONS VALENCIANIS- TES (IV)
- 4
- PASSATEMPS
- COSES DE TUB: **QUANT DE TEMPS**

ACLARIMENT

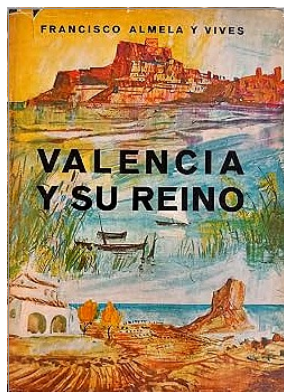
Esta publicació està redactada en les Normes d'El Puig. Encara que es una obra col·lectiva, l'encarregat de la redacció final de cada article te llibertat per a fer-ho en la normativa d'accentuació de la seua preferència. Este tema es motiu de debat, però no de divisió, entre nosatres.

Francesc Almela i Vives, en el 125 aniversari del seu naixement

Francesc Almela i Vives naix en **Vinaros** (Alt Maestrat) el 11 de novembre de 1901 i falta en **València** el 24 de setembre de 1967. La seua família, sent ell molt menut, se traslladaria a viure a la ciutat de València; aci començaria a cursar els estudis de bachillerat en l'Institut General i Tècnic. Son pare fallí en 1914 i, per a poder continuar els estudis, hagué de posar-se a treballar en una notaria com a aprenent. Ingressà en l'Universitat de València, llicenciant-se en Filosofia i Lletres, graduant-se en l'especialitat de Ciències Històriques.

Sent molt jove, enlluernat pel reso d'activitats nacionalistes de companys catalanisats i dels catalans, s'implicà en activitats i entitats valencianistes, analogues de les catalanes, com fon **La Nostra Parla**, des de la presidència de la qual perseguia, entre uns atres, l'objectiu de promocionar la llengua vernacula –l'entitat desaparegue en l'arribada de la dictadura de **Primo de Rivera** en 1923–; o també l'**Agrupacio Valencianista Escolar**, creada en 1932 i que finalisà les seues activitats en 1936 degut a la guerra civil. Col·laborà en nombroses iniciatives dirigides a la divulgació de la llengua i cultura valencianes. En 1941 posà en marxa la coneguda **Llibreria Valenciana**. Els seus esforços culturals i socials el convertiren en una personalitat decisiva en el resorgiment de la lliteratura en valencià, sobre tot en poesia.

En la seua creació lliterària alternà el castellà i el valencià. En esta al·lertent, destacar la fundació, junt a uns atres intel·lectuals de l'època, com **Adolf Pizcueta** i **Miquel Duran**, de la revista lliterària **Taula de Lletres Valencianes** (38 numeros publicats entre 1927 i 1930). Una atra interessant iniciativa seria la publicació –també en el concurs d'uns atres escriptors del moment– de **Nostra Novela**, 'revista literaria popular' que eixiria en una periodicitat setmanal entre el 17-5-1930 i el 11-7-1931, en la que editarien obra mes de 50 escriptors valencians i de la que seria director. Col·laboraria en uns atres publicacions valencianistes, com **El Camí** o **Patría Nova**, o el semanari **Mirador** durant els anys 1934-1935, i exercí el periodisme en **La Correspondencia de Valencia**,

VALENCIA Y SU REINO.
OBRA CENTRAL D'ALMELA
I VIVES

publicant també col·laboracions en el **ABC**, **Diario de Barcelona**, etc. Compromés en la normalització lingüística, en 1932 firmaria les **Bases per a l'unificació de l'ortografia valenciana** (conegudes com Normes del 32 o Bases de Castello). Conreà la poesia, el teatre, l'assaig, la crítica cultural i l'investigació històrica, especialment sobre temàtica valenciana. Alguns exemples d'obres resultat de les seues investigacions són les biografies de personatges com **Sant Vicent Ferrer** (1927), **Joan Lluís Vives** (1936), **Teodor Llorente** (1936), **Lucrecia Borja y su familia** (1942), **El bibliògraf Justo Pastor Fuster** (1945), **El duc de Calàbria i la seua cort** (1958) o **Un poeta: Ausiàs March** (1959); treballs sobre patrimoni valencià: **La catedral de València** (1927), **La Lonja de València** (1935) o **Corregudes de joies. El deporte típico valenciano** (1957); de tema històric: **El Llibre de Mustaçaf y la vida en la ciudad de Valencia a mediados del siglo XVI** (1948); o bibliofil: **Pomell de bibliòfils valencians** (1929), **La bibliografía en España** (1949) o **Bibliografía de histo-**

rias locales relativas al Antiguo Reino de Valencia (1952).

També són de mencionar els seus estudis lliteraris, com **La literatura valenciana** (1934) o **Panorama històric de la literatura valenciana** (1955).

L'obra poètica l'inicia en **L'espill a trossos** (1928) i continua en **Joujou** (1933), llibres que destaquen pel seu estil i una ironia que l'alluntaven dels sentimentalismes dels atres poetes contemporanis. En l'àmbit teatral intentà renovar l'escena valenciana, anant més alla dels típics sainets, en obres com **L'Antigor** (1931), i ne traduí al valencià, com **Lenin: escenes de la revolució rusa**, de **Josep Bolea**. La vida d'Almela i Vives abarca dos tercers parts del segle XX. El seu recorregut vital comprén alguns dels aconteixements més importants d'este període: la guerra del Marroc, la dictadura de Miguel Primo de Rivera, la caiguda de la monarquia, la Segona República, la guerra civil i la dictadura de Francisco Franco. Serà a partir de la guerra civil, quan anirà abandonant a poc a poc la producció lliterària, per a dedicar-se a l'investigació historiogràfica i com a publiciste. Els seus estudis bibliogràfics i històrics gogen d'un gran prestigi i nivell intel·lectual.

Eixercí el càrrec d'arxiver municipal i de cronista oficial de la ciutat de València (1963), ademés, fon membre corresponent de la Real Academia de la Lengua Española, de la Real Academia de la Historia, de la Real Acadèmia de Belles Arts de Sant Carles de València, de la Real Academia de Bellas Artes de San Fernando de Madrid, de l'Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona i de l'Hispanic Society of America de Nova York. L'Ajuntament del cap i casal en 1966, en els últims anys de sa vida, el nomenà fill adoptiu de la ciutat.

Entre monografies, estudis i llibres de creació, publicà més de cinquanta obres. Una atra part de la seua producció erudita se pot localitzar en publicacions periòdiques com l'**Almanaque de Las Provincias**, el **Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura** i en la revista **Valencia Atracción** –òrgue de la Societat Valenciana del Foment del Turisme–, de la que seria director per mes de dos dècades (1945-1967).

L'etapa final de sa vida estarà marcada per una evolució en el seu pensament civí i lingüístic al donar-se conte del frau que supongueren per a la llengua valenciana les **Bases de Castello** i la quimera de l'unitat de la llengua, tant es aixina que es manifestarà contra les teories pancatalanistes i les tesis que defenia **Joan Fuster** quan publicà **El País Valenciano** (1962), postura que concretarà en la magna obra **Valencia y su reino** (Mariola, 1965), confrontant i rebutant les idees fusterianes, obra reeditada en 1985 per Del Cenja al Segura i en 2004 per l'Ajuntament de València.

Francesc Almela i Vives fon un intel·lectual versàtil, com ho demostra la diversitat de la seua obra publicada: lliterària, d'investigació històrica, periodística, sobre costumisme, etc.; a la que s'ha de sumar la seua professió d'arxiver i cronista i la vocació d'editor i bibliofil –regentà una llibreria–, que, en un període transcendent de la nostra història recent, el fan part indispensable tant en la renovació i modernització lliterària com en les aportacions producte de les seues investigacions.

El seu arxíu personal i biblioteca formen part dels fons de la Biblioteca Valenciana 'Nicolau Primitiu' des de 1997.

"Els llibres són la vida prolongada de les persones. Al·lo que l'oblit destrueix, ells ho salven en silenciosa tenacitat". Esta cita atribuïda a Almela nos permet descobrir el pensament humanista d'est erudit i polifacètic intel·lectual, figura fonamental de la "Generació de 1930".

ALMELA I VIVES. DIBUIX DE FER-
RANDO CABEDO TORRENTS EN
101 HIJOS ILUSTRES DE VALENCIA

Atienza Peñarrocha, Antoni

Jaume I el Conquistador i la configuració del Regne cristià de València
Col. Raons del Rogle, 9. Ed. Rogle Constanti Llobart de Cultura Valenciana. Valencia, 2026 (150 pàgines)

Recordar al rei **Jaume I**, que nos constituí en un estat modern, en personalitat jurídica i independència política respecte de les altres possessions i estats seus, és més que obligat donat que es complixen 750 anys de la seua mort, data en que institucions i entitats dedicaran estudis i events a recordar la seua figura.

Des del **Rogle** considerarem que est aniversari era un bon motiu per a publicar un treball històric sobre el monarca, pero especialment sobre la conquesta i posterior organització de les terres i de la societat valenciana; i el doctor en Història, N'Antoni Atienza acceptà dit repte.

Com s'extrau de la llectura del llibre, la memòria d'aquell monarca està viva en l'imaginari del poble valencià. Continua sent el personatge mític, sobre tot a través d'una estampa que l'imagina com un sobirà just, recte, guerrer i amador. I lo cert és que Jaume I ho fon. Si hui els valencians som valencians, fon obra d'aquell home que nos volgué aixina: ni aragonesos, ni catalans, sino diferents i independents, en lleis pròpies, les més avançades de l'època.

Per a entendre la seua importància, hem d'analitzar la societat que es va trobar, i la que va modelar, en les terres valencianes: de forma implacable sí, pero també a través de la llei, d'un concepte de justícia que superava l'ordenament feudal i que crearia, en només una o dos generacions, una nova societat en un intens sentiment de pertinença.

¿Cóm fon possible això? ¿Per qué Jaume I no volgué afegir **València** al regne d'**Aragó**, com feren els seus antepassats en conquistar **Saragossa** o **Terol**? ¿Cóm, quan i per qué va dotar al nou regne cristià de València de lleis diferents a les d'Aragó o de **Barcelona**? ¿Cóm eren aquells valencians, i per qué volgueren ser valencians, i només valencians? L'autor, en est estudi històric, intenta donar resposta a totes estes preguntes.

OPINIO

COLABORACIO

La mentira de que Catalunya va tindre reis

És fals afirmar que Catalunya va tindre reis. Catalunya mai va ser un regne, ni jurídicament ni políticament. En l'Edat Mija, Catalunya era un conjunt de comtats feudals encapçalats pel Comtat de Barcelona; els seus governants varen ser sempre comtes, no reis.

Els monarques que hui alguns presenten com a "reis de Catalunya" eren en realitat reis d'Aragó i, posteriorment, reis de la Corona d'Aragó, una entitat política plural formada per varis territoris sobirans, entre ells el Regne de València, el Regne d'Aragó, el Regne de Mallorca o el Regne de Sicília. Catalunya no apareix mai com a regne en la documentació oficial, en els títols reals ni en els tractats internacionals, sino com a conjunt de comtats.

La confusió procedix del fet de que els comtes de Barcelona es varen emparentar en la casa real aragonesa per mig de matrimoni, pero mai varen deixar de ser comtes de Barcelona. Convertir eixa realitat feudal en un supost "regne català" és una reinterpretació ideològica moderna, sense base històrica ni jurídica.

En conclusió: Catalunya no va tindre reis porque no va ser un regne, va tindre comtes que a l'hora foren reis d'uns altres territoris. Repetir lo contrari no és història, és propaganda.

Pedro Fuentes Caballero

ORIENTACIONS VALENCIANISTES (IV)

L'ortografia de la llengua valenciana, la que parla el poble valencià, es l'arreglada en les **Normes d'El Puig**, elaborades per la Seccio de Llengua i Literatura de la RACV, assumides per esta institució i pel valencianisme en el seu conjunt. En totes les llengües hi ha discrepàncies, i en la nostra també. Estan els que pensen que s'hauria de suprimir la 'd' intervocalica (escriure 'vesprà' i no 'vesprada') o els que consideren superflus els guions que separen el verp del pronom (escriure 'aneuvos' i no 'aneu-vos') per posar dos exemples —per no parlar del conflicte accentuiste—, pero qualsevol millora que puga plantejar-se en el futur s'ha de fer partint de les Normes d'El Puig i en base a amplex acorts.

ACTIVITATS CULTURALS SETEMBRE DE 2026

Trobarà més informació dirigint-se a les respectives associacions:

RACV (Real Acadèmia de Cultura Valenciana)
C/Avellanés 26. 46003 Valencia C.
Tel 963 91 69 65 // Fax: 963 91 56 94
www.racv.es

Rogle

Vore informació de contacte en pàgina 2.

22 i 23 Set. (dmt i dmc) Monasteri del Desert de Les Palmes (Benicassim).

JORNADES CULTURALS

Lema: "**Rails**"

Programa:

- Dia **22**. 10:30 h. Inauguració. 10:45 h. **Rodrigo Madrid**: "L'anacoreta en els Deserts Carmelites. Quan el silenci es convertix en música". 11: 45 h. Pau-sa. 12 h. **José Juan Llácer**: "Les garramanches del pintor castellonenc Vicente Castell Doménech". 13:30 h. Dinar. 16:30 h. **Leopold Peñarroja**: "Toponímia valenciana". 17:30 h. Cafe. 18 h. **Ignacio Husillos**: "De les rails als fruits del Desert de Les Palmes". 20 h: Sopar. 22 h. Tertúlia i reflexions.
- Dia **23**. 8 h. Missa opcional en el convent. 9 h. Desdijuni. 10:30 h. **Guadalupe Bohórquez**: "Maria Moliner, la seua etapa valenciana 1930-1946". 11:30 h. Cafe. 12 h. **Isabel Barceló**: "Lucrecia Borja: una gran princesa de raïces valencianes". 13:30 h. Dinar. 15:30 h. Actuació del grup musical castellonenc "**Els Llauredors**". Clausura.

Contacte: Monasteri del Desert de Les Palmes. 964300786.

centrodesierto@gmail.com

Inscripció: 75 € (Pensio completa dia i mig)

+Info: **Dolores Miralles**, dolamira@gmail.com

Rogle en Internet

Facebook: **Rogle Constanti Llobart**

Twitter: **@rogleconstanti**

Tots els eixemplars editats fins ara estan en:

www.rogleconstantilllobart.com

COLABORA EN EL ROGLE

Donar difusio ad esta publicació es la millor forma de col·laborar en nosatres. També pots fer-te **soci** (36 € a l'any) o **col·laborador** (12 € a l'any), i t'enviarem a casa tots els numeros que es publiquen durant l'any.

Si tens voluntat de fer alguna puntual aportació econòmica, també te quedariem molt agraïts. El nostre numero de conte, en **Caixa Popular**, és:

ES52 3159 0018 1926 1586 4721

Resol l'acrostic del costat a partir de les definicions.

1. Au aquatica palmipeda, en les pates curtes i el bec aplanat. Existixen diferents espècies, tant domèstiques com salvages.
2. Menjar festiu d'alguns pobles de l'interior de Castelló. El seu ingredient principal es el corder i segons el lloc du caragols o creïlles. S'afeg un sofregit a la carn i se va cuinant a foc lent. Es característic d'este menjar sacsar l'olla en l'aire per a que es remoga el contingut sense desfer-se.
3. Bo, afable, benevol, indulgent. Que no es perillós ni greu.
4. Herba aromàtica utilitzada com a condiment en la cuina, d'olor forta i penetrant i sabor cítric.
5. Montanya chicoteta de poca alçària i prolongada.
6. S'aplica ad allo que se fa o se cria en casa.
7. Calceti curt de punt o de llana que s'utilisa per a protegir el peu del fret.
8. Que posseix un coneiximent absolut sobre tot. Es un atribut que s'aplica només a Deu.
9. Assassinat que comet una persona d'un parent proper, especialment de son pare o sa mare.
10. Equivocació, confusió, engany.

La solució a peu de pàgina.

PARAULES VERTICALS

1. Omplir de substàncies balsàmiques les cavitats d'un cadàver o injectar-li certs líquids per a preservar-lo de la putrefacció.
2. Fer dolça alguna cosa. En sentit figurat, suavisar, mitigar o fer més tolerable algun inconvenient, incomoditat o treball.

	1.	2.
1.	— <u>N</u> — —	— — — — —
2.	— — — — —	— <u>B</u> — —
3.	— — — — —	— — — — —
4.	— — <u>L</u> — —	— — — — —
5.	— — — — —	— — — — —
6.	— <u>A</u> — — — —	— — — — —
7.	— — — — —	— <u>Ü</u> — —
8.	— — — — —	— <u>N</u> — — — — —
9.	— — — — —	— <u>R</u> — — — — —
10.	— <u>R</u> — — — —	— — — — —

COSES DE TUB

Quant de temps

A vegades, en les presses per viure fi- -li dos besos...
quem la pata sense donar-nos conte... —iiOstres quina alegria
manco en lo de defendre la nostra de vore't!! Estas mes
llengua valenciana, que segur molts no prim. ¿Ya t'has jubilat?, i
ho fan ni s'enrecorden de... el secretari, ¿cóm està?

Quant de temps.
Fon només eixir de casa quan va vo- -re aquell excompanyo de faena. Ad
ella el treball en aquella oficina li va clus guanyé mes i només
durar a penes un treballle de
mes al sentir-se enganyada a
l'hora de cobrar i demanar el conte, pero guarda-
va molt bon recòrd dels companys i es per
aixo que només vore'l es va ale-
grar anant a salu-
dar-lo i... donant

poder dir-li...
—Be, pero yo ya fa
temps que m'he
jubilat... adeu,
adeu...

Ara era ella la
que no ho enten-
ia: “¿Cóm que fe-
ya temps que
s'havia jubilat?”

Mentres s'allun-
taven en sentit

matí. Dona-los un contrari, ad ella li va donar temps de
recadet quan els ve- vore cóm obria el garaig i fon quan se
ges. Me'n vaig que va dir:
tinc pressa; he —Redeu, si es el veï de cochera; quin
d'arreglar al chi- tall, quina vergonya. Es nota que no el
quet en l'escola... veig fa no se...

Ell es va mostrar Quant de temps.
molt sorpres i con-
trariat per la rebu-
da; per les presses
d'ella a penes va

Josep Martínez “Tub”
cosesdetubblog.blogspot.com

Solució:

Verticals: 1. EMBALSEMAR 2. ENDOLCIR
1. ANET 2. TOMBET 3. BENIGNE 4. CELIANDRE 5. LLOMA 6. CASOLA 7. PEUC 8. OMNISCIENT 9. PARRICIDI 10. ERRO
I RECORDA...La nostra primera paraula es **embalsemar**. Està **embalsemat** el cos que ha sigut preparat en substàncies
balsàmiques o antiseptiques per a que no es corrompa. L'acció i efecte d'embalsemar es un **embalsemament**. La
persona que te per ofici embalsemar es un **embalsemador**. Eix. Per la bona conservació de les momies sabem
que els egipcis dominaven perfectament les tècniques d'embalsemament.
La nostra segona paraula es **endolcir**. Està **endolcit** allo que s'ha fet dolç. Fig. Que s'ha fet més tolerable.
L'acció i efecte d'endolcir es un **endolciment**. Es **endolcible** allo que es pot endolcir. Que o qui endolcix es
endolcidor. Eix. T'he deixat en la taula el sucre, per si vols endolcir mes el cafe. / Es millor que conega la veritat
sense endolcir-la massa, per a que no tinga falses esperances.